

APOSTOLSKO PISMO
U OBLIKU MOTU PROPRIJA

RIMSKOG PRVOSVEĆENIKA
FRANJE

MITIS IUDEX DOMINUS IESUS

O REFORMI KANONSKOG POSTUPKA
ZA PARNICE PROGLAŠENJA NIŠTAVOSTI ŽENIDBE
U ZAKONIKU KANONSKOG PRAVA

Gospodin Isus, blagi Sudac, Pastir naših duša, povjerio je apostolu Petru i njegovim nasljednicima vlast ključeva kako bi se u Crkvi vršilo djelo pravde i istine; ta vrhovna i opća vlast vezivanja i otpuštanja, ovdje na zemlji, potvrđuje, podupire i naglašava vlast pastira partikularnih Crkava snagom koje oni imaju sveto pravo i pred Gospodinom dužnost suditi svojim podanicima.¹

Kroz vjekove je Crkva po pitanju ženidbe, sve jasnije spoznajući Kristove riječi, usvojila i suštinski izložila nauk o nerazrješivosti svete ženidbene veze, razradila sustav ništavosti ženidbene privole te je sukladno tome uredila sudski postupak u toj materiji, tako da crkvena disciplina bude što dosljednija propovijedanim vjerskim istinama.

Sve je to uvijek činila vodeći se vrhovnim zakonom o spasenju duša², jer je Crkva, kao što je mudro naučavao blaženi Pavao VI., božanski plan Trojstva, pa stoga sve njezine ustanove, koje se uvijek mogu dodatno usavršavati, moraju težiti prenošenju božanske milosti i neprestano pogodovati, sukladno darovima i poslanju svakog pojedinca, dobru vjernika, što je i osnovna svrha Crkve.³

Svjestan rečenog, odlučio sam pokrenuti reformu postupaka ništavosti ženidbe, pa sam u tu svrhu utemeljio skupinu osoba, koje se odlikuju pravnim naukom, pastoralnom razboritošću i sudskim iskustvom, koje će pod vodstvom preuzvišenog Dekana Rimske rote izraditi nacrt reforme, uz obdržavanje načela nerazrješivosti ženidbenog veza. Predano radeći ova je skupina izradila nacrt reforme, koji je, nakon što je podvrgnut pomnom razmatranju uz pomoć drugih stručnjaka, sada prenesen u ovaj *motu proprij*.

Prema tome, briga za spasenje duša koje ostaje – danas kao i jučer – najviša svrha svih institucija, zakona i prava, potiče Rimskog biskupa da svim biskupima podastre ovaj dokument reforme, budući da oni zajedno s njime dijele odgovornost Crkve čuvati jedinstvo vjere i discipline obzirom na ženidbu kao temelj i izvor kršćanske obitelji. Obnova je potaknuta velikim brojem vjernika koji u želji da postupe po savjesti prečesto odustaju od pravnih struktura Crkve zbog fizičke ili moralne udaljenosti; ljubav i milosrđe stoga zahtijevaju da Crkva kao majka bude bliska svojoj djeci koja se osjećaju izdvojenom.

U tom su smjeru išli i glasovi većine moje braće biskupa okupljenih na nedavnoj izvanrednoj Sinodi, koja je tražila brže i dostupnije postupke.⁴ Potpuno u skladu s tim željama odlučio sam ovim motu proprijem donijeti odredbe kojima se ide u prilog ne ništavosti ženidbe nego brzini postupaka kao i opravdanoj jednostavnosti, kako zbog zakašnjele sudske odluke

---

¹ Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogm. konst. *Lumen Gentium*, br. 27.

² Usp. ZKP, kan. 1752.

³ Usp. Pavao VI., Govor sudionicima II. međunarodnog simpozija kanonskog prava, 17. rujna 1973.

⁴ Usp. *Relatio Synodi*, br. 48.

srca vjernika koji čekaju na razrješenje svojeg statusa ne bi bila dugo vrijeme opterećena tminama sumnje.

Učinio sam to hodeći tragom svojih prethodnika koji su htjeli da se parnice ništavosti ženidbe rješavaju sudskim a ne administrativnim putem i to ne zato što to nameće sama narav stvari, već stoga što je istinu o svetom vezu potrebno štititi u najvećoj mogućoj mjeri: a to je upravo osigurano jamstvima sudske naravi.

U nastavku navodimo neke temeljne kriterije kojima je bio vođen rad na obnovi:

I. – *Jedna jedina izvršna presuda u prilog ništavosti.* – Prije svega činilo se primjerenim da se više ne zahtijevaju dvije jednake odluke u prilog ništavosti ženidbe kako bi stranke mogle pristupiti novoj kanonskoj ženidbi, već je dovoljna moralna sigurnost koju je prvi sudac stekao sukladno pravnim odredbama.

II. – *Sudac pojedinac pod odgovornošću biskupa.* – Uspostava suca pojedinca, ipak klerika, u prvom stupnju prepuštena je odgovornosti biskupa, koji u pastoralnom vršenju svoje sudske vlasti mora osigurati da se ne popušta bilo kakvom laksizmu.

III. – *Biskup sudac.* – Da bi se konačno u praksu pretočio nauk II. vatikanskog koncila u materiji od velike važnosti, naglasak je stavljen na to da je biskup u svojoj Crkvi u kojoj je postavljen za pastira i poglavara, po svojoj naravi sudac među vjernicima koji su mu povjereni. Dakle, preporučuje se da, kako u velikim tako i u malim biskupijama, isti biskup pokaže znak obraćenja crkvenih struktura⁵ te da svoju sudsku službu u ženidbenoj materiji ne prepusti u potpunosti drugim uredima kurije. Ovo neka se primjenjuje osobito u kraćem postupku koji se ustanovljuje radi rješavanja najočitijih slučajeva ništavosti ženidbe.

IV. – *Kraći postupak.* – Naime, osim što se ženidbeni postupak učinilo bržim, predviđen je i jedan kraći oblik postupka – pored onog na temelju isprave koji je sada na snazi – koji se primjenjuje u slučajevima u kojima je navodna ništavost ženidbe potkrijepljena osobito jasnim argumentima.

Svjestan sam, dakako, da skraćeni postupak može dovesti u opasnost samo načelo nerazrješivosti ženidbe; upravo sam zato htio da u takvom postupku sudac bude sam biskup koji je snagom svoje pastoralne službe s Petrom najveći jamac katoličkog jedinstva u vjeri i disciplini.

V. – *Priziv na Metropolitску stolicu.* – Poželjno je da se ponovno uspostavi priziv na stolicu Metropolite, budući da je ta služba na čelu crkvene pokrajine, stabilna kroz stoljeća, znak sinodalnosti Crkve.

VI. – *Vlastita zadaća biskupskih konferencija.* – Biskupske konferencije koje prije svega trebaju biti potaknute apostolskom težnjom doprijeti do raspršenih vjernika, moraju posebno biti svjesne dužnosti sudjelovanja u već spomenutom *obraćenju*, i moraju apsolutno poštovati pravo biskupâ da uredi sudsku vlast unutar vlastite partikularne Crkve.

Ponovna uspostava blizine suca i vjernika neće uspjeti ako biskupske konferencije ne budu poticale i pomagale pojedinim biskupima u praktičnoj provedbi reforme ženidbenog postupka.

Uz spomenutu blizinu suca, biskupske konferencije, poštujući pravednu i dostojnu naknadu djelatnika sudova neka se brinu, ako je to moguće, da se osigura besplatnost postupka, kako bi Crkva, pokazavši se vjernicima kao širokogrudna majka na jednom području koje je tako tijesno povezano sa spasenjem duša, očitovala Kristovu besplatnu ljubav po kojoj smo svi spašeni.

---

⁵ Usp. Franjo, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, br. 27, u: AAS, 105 (2013.), str. 1031.

VII. – *Priziv na Svetu Stolicu.* – Potrebno je ipak zadržati mogućnost priziva na redoviti sud Svete Stolice, odnosno na Rimsku rotu, poštujući prastaro pravno načelo, čime se jača povezanost Petrove stolice i partikularnih Crkava, ali brinući se pritom da se u provođenju ovog priziva spriječi svaka zloporaba toga prava, kako ni u kojoj mjeri spasenje duša ne bi bilo ugroženo.

Vlastiti zakon Rimske rote u najskorije će vrijeme biti prilagođen pravilima obnovljenog postupka koliko god to bude potrebno.

VIII. – *Odredbe za istočne Crkve.* – Imajući u vidu posebno uređenje istočnih Crkava odlučio sam donijeti istoga dana odredbe kojima se reformiraju ženidbeni postupci u Zakoniku kanonskog prava istočnih Crkava.

Uzevši sve navedeno u obzir, odlučujem i određujem da se Knjiga VII. Zakonika kanonskog prava, Dio III., Naslov I., Poglavlje I. o parnicama za proglašenje ništavosti ženidbe (kann. 1671-1691), od dana 8. prosinca 2015. u cijelosti mijenja kako slijedi:

Čl. 1 – Mjerodavno sudište i sudovi

Kan. 1671 – § 1. Ženidbene parnice krštenih po vlastitom pravu pripadaju crkvenom sucu.

§ 2. Parnice o samo svjetovnim učincima ženidbe pripadaju svjetovnoj vlasti, osim ako krajevno pravo određuje da u tim sporovima, ako se vode uzgredno i sporedno, može suditi i riješiti ih crkveni sud.

Kan. 1672 – U parnicama o ništavosti ženidbe, koje nisu pridržane Apostolskoj Stolici, mjerodavni su: 1° sud mjesta u kojemu je slavljena ženidba; 2° sud mjesta u kojemu jedna ili obje stranke imaju prebivalište ili boravište; 3° sud mjesta u kojemu se stvarno treba prikupiti većina dokaza.

Kan. 1673 – § 1. U svakoj biskupiji sudac prvog stupnja u parnicama ništavosti ženidbe, koje pravom nisu izričito izuzete, jest dijecezanski biskup, koji sudsku vlast može vršiti osobno ili preko drugih, prema pravnoj odredbi.

§ 2. Neka biskup osnuje za svoju biskupiju biskupijski sud za parnice ništavosti ženidbe, poštujući ovlast istoga biskupa da se pridruži drugom susjednom biskupijskom ili međubiskupijskom sudu.

§ 3. Parnice ništavosti ženidbe pridržane su sudskom vijeću trojice sudaca. Sudskom vijeću mora predsjedati sudac klerik, a ostali suci mogu biti i laici.

§ 4. Biskup moderator, ukoliko nije moguće osnovati sudsko vijeće u biskupiji ili bližem sudu koji je bio izabran prema odredbi § 2, povjerava parnice sucu pojedincu kleriku, koji, gdje je to moguće, neka si uzme dva prisjednika prokušana života, stručnjaka u pravnim ili humanističkim znanostima, odobrena od biskupa za tu zadaću; istom sucu pojedincu pripadaju, osim ako ne proizlazi drugačije, dužnosti sudskoga vijeća, predsjednika ili izložitelja.

§ 5. Sud drugoga stupnja za valjanost mora uvijek biti zboran, prema odredbi prethodnog § 3.

§ 6. Sa suda prvoga stupnja priziva se na metropolitov sud, poštujući propise kann. 1438-1439 i 1444.

Čl. 2 – Pravo pobijanja ženidbe

Kan. 1674 – § 1. Sposobni su za pobijanje ženidbe: 1° ženidbeni drugovi; 2° promicatelj pravde, kad je ništavost već razglašena, ako se ženidba ne može ukrijepiti ili ako to nije uputno.

§ 2. Ženidba koja nije bila pobijana dok je živjelo oboje ženidbenih drugova ne može se pobijati poslije njihove smrti ili smrti jednoga od njih, osim ako pitanje o valjanosti prethodi rješenju drugog spora bilo na kanonskom bilo na građanskom sudištu.

§ 3. Ako jedan ženidbeni drug umre za vrijeme trajanja parnice, neka se obdržava kan. 1518.

Čl. 3 – Pokretanje i ispitivanje parnice

Kan. 1675 – Sudac, prije nego prihvati parnicu, mora biti siguran da je ženidba nepovratno propala tako da je nemoguće obnoviti bračni suživot.

Kan. 1676 – § 1. Kad je tužba zaprimljena, sudski vikar, ako smatra da ima kakvog temelja, neka ju prihvati i, s odlukom priloženom na kraju tužbe, odredi da se jedna preslika priopći branitelju veze i tuženoj stranci, ako tužbu nisu potpisale obje stranke, dajući joj rok od petnaest dana da iznese svoje mišljenje o zahtjevu.

§ 2. Pošto prođe navedeni rok, nakon što je drugu stranku ponovno upozorio, ako i ukoliko to smatra prikladnim, da očituje svoje mišljenje, i zatraživši mišljenje branitelja veze, neka sudski vikar svojom odlukom odredi formulu dvojbe i odluči treba li parnica ići u redoviti postupak ili u skraćeni postupak prema odredbama kann. 1683-1687. Ova odluka neka se odmah priopći strankama i branitelju veze.

§ 3. Ako parnicu treba rješavati u redovitom postupku, sudski vikar istom odlukom određuje uspostavu sudskoga vijeća ili suca pojedinca sa dva prisjednika prema kan. 1673, § 4.

§ 4. Ako se pak odredi skraćeni postupak, sudski vikar postupa prema odredbi kan. 1685.

§ 5. Formula dvojbe mora odrediti s kojeg se razloga ili s kojih se razloga pobija valjanost ženidbe.

Kan. 1677 – § 1. Branitelj veze, zaštitnici stranaka i promicatelj pravde, ako sudjeluje u postupku, imaju pravo: 1° prisustvovati ispitivanju stranaka, svjedoka i stručnjaka, uz poštovanje propisa kan. 1559; 2° pregledati sudske spise, iako još nisu objavljeni, i provjeriti isprave koje su stranke predočile.

§ 2. Stranke ne mogu sudjelovati u ispitivanju o kojem se govori u § 1, br. 1.

Kan. 1678 – § 1. U parnicama ništavosti ženidbe, sudsko priznanje i iskazi stranaka, potkrijepljeni možebitnim svjedocima o vjerodostojnosti samih stranaka, mogu imati snagu potpunog dokaza, a koje neka sudac vrednuje procijenivši sve pokazatelje i pomagala, osim ako se pridruže drugi elementi koji ih opovrgavaju.

§ 2. U istim parnicama, iskaz jednog svjedoka može dati potpun dokaz, ako se radi o službenom svjedoku koji daje izjavu o stvarima koje je vršio po službenoj dužnosti, ili ako okolnosti stvari i osoba to savjetuju.

§ 3. U parnicama o spolnoj nemoći ili o nedostatku privole zbog duševne bolesti ili poremećaja psihičke naravi neka se sudac posluži djelom jednog ili više stručnjaka, osim ako se iz okolnosti očito vidi da je to nekorisno; u ostalim parnicama neka se obdržava propis kan. 1574.

§ 4. Kad god u istraživanju parnice iskrsne veoma vjerojatna dvojba o neizvršenju

ženidbe, sud može, saslušavši stranke, obustaviti parnicu o ništavosti, dopuniti istraživanje za oprost od tvrde ženidbe i zatim poslati Apostolskoj Stolici spise zajedno s molbom za oprost jednog ili oba ženidbena druga i mišljenjem suda i biskupa.

Čl. 4 – Presuda, njezino pobijanje i izvršenje

Kan. 1679 – Presuda kojom je prvi put ženidba proglašena ništavom, postaje izvršna nakon isteka rokova predviđenih u kann. 1630-1633.

Kan. 1680 – § 1. Stranka koja se smatra oštećena presudom, a isto tako i promicatelj pravde i branitelj veze, imaju pravo podnijeti ništovnu žalbu ili priziv protiv presude, prema kann. 1619-1640.

§ 2. Kad isteknu zakonom predviđeni rokovi za ulaganje i slanje priziva, te nakon što je sud višeg stupnja zaprimio sudske spise, neka se uspostavi sudsko vijeće, odredi branitelja veze i neka se upozori stranke da dadnu primjedbe u određenom roku; pošto prođe ovaj rok, sudsko vijeće, ako je očito da je priziv samo odgođan, neka potvrdi odlukom presudu prvog stupnja.

§ 3. Ako je priziv prihvaćen, treba postupati na isti način kao i u prvom stupnju, primjenjujući ono što se treba primijeniti.

§ 4. Ako se u prizivnom stupnju iznese novi razlog ništavosti ženidbe, sud ga može, kao u prvom stupnju, prihvatiti i presuditi o njemu.

Kan. 1681 – Ako je donesena izvršna presuda, može se u svako vrijeme prizvati na sud trećeg stupnja radi novog ispitivanja parnice prema odredbi kan. 1644, pošto se iznesu novi i važni dokazi ili razlozi u neprekoračivu roku od trideset dana poslije najave pobijanja.

Kan. 1682 – § 1. Pošto presuda kojom je proglašena ništavost ženidbe postane izvršna, stranke čija je ženidba proglašena ništavom mogu sklopiti novu ženidbu, osim ako to priječi zabrana koja je dodana samoj presudi ili koju je odredio mjesni ordinarij.

§ 2. Čim presuda postane izvršna, sudski vikar mora ju priopćiti ordinariju mjesta u kojem je ženidba sklopljena. Ordinarij se pak mora pobrinuti da se što prije u matice vjenčanih i krštenih upiše presuđena ništavost ženidbe i možda određene zabrane.

Čl. 5 – Skraćeni ženidbeni postupak pred biskupom

Kan. 1683 – Sam dijecezanski biskup mjerodavan je suditi u parnicama ništavosti ženidbe u skraćenom postupku ako:

1° zahtjev podnesu oba ženidbena druga ili jedan ženidbeni drug uz suglasnost drugog;

2° okolnosti stvari i osoba, potkrijepljeni svjedočanstvima ili ispravama su takve naravi da ne zahtijevaju pornije istraživanje ili ispitivanje te jasno ukazuju na ništavost.

Kan. 1684 – Tužba kojom se pokreće skraćeni postupak, osim onoga što se navodi u kan. 1504, mora: 1° kratko, cjelovito i jasno iznijeti činjenice na kojima se zahtjev temelji; 2° navesti dokaze koje sudac može odmah prikupiti; 3° priložiti isprave na kojima se zahtjev temelji.

Kan. 1695 – Sudski vikar istom odlukom kojom utvrđuje formulu dvojbe imenuje istražitelja i prisjednika te određuje sjednicu, koja se ima održati sukladno odredbama iz kan. 1686 u roku od trideset dana, pozivajući sve one koji na njoj trebaju sudjelovati.

Kan. 1686 – Istražitelj, ako je moguće, neka prikupi dokaze na samo jednom zasjedanju te neka odredi rok od petnaest dana za iznošenje mišljenja u prilog veze i obrana stranaka, ako ih ima.

Kan. 1687 – § 1. Po primitku spisa, dijecezanski biskup pošto se savjetuje s istražiteljem i prisjednikom te razmotri primjedbe branitelja veze i, ako ih ima, obrane stranaka, ako stekne moralnu sigurnost o ništavosti ženidbe, donosi presudu. U protivnom slučaju određuje provedbu redovitog postupka.

§ 2. Cjeloviti tekst presude s obrazloženjem treba što prije priopćiti strankama.

§ 3. Protiv presude biskupa priziva se na metropolitu ili na Rimsku rotu; ako je presudu donio metropolita priziva se na najstarijeg sufragana; a protiv presude drugog biskupa koji nema poglavara ispod rimskog prvosvećenika priziva se na biskupa kojeg je on trajno odredio.

§ 4. Ako je očito da je priziv samo odgodan, metropolita ili biskup o kojemu se govori u § 3, ili dekan Rimske rote, takav priziv trebaju odlukom odbaciti u potpunosti; ako je pak priziv prihvaćen, parnica se treba predati na redovito razmatranje u drugome stupnju.

Čl. 6 – Postupak na temelju isprave

Kan. 1688 – Kad primi zahtjev prema odredbi kan. 1676, dijecezanski biskup ili sudski vikar ili postavljeni sudac, pošto izostavi oblike redovitog postupka, ali pozvavši stranke i uz sudjelovanje branitelja veze, može presudom proglasiti ništavost ženidbe, ako je na temelju isprave, koja nije podložna nikakvu protivljenju ili prigovoru, posve sigurno da postoji zapreka ili da nedostaje zakoniti oblik, samo ako je s jednakom sigurnošću očito da nije dan oprost ili da zastupnik nije imao valjana naloga.

Kan. 1689 – § 1. Protiv toga proglašenja branitelj veze, ako razborito smatra da nedostaci o kojima se govori u kan. 1688 ili neimanje oprosta nisu sigurni, mora se prizvati na suca drugog stupnja, kojemu treba poslati spise s napisanim upozorenjem da se radi o postupku na temelju isprave.

§ 2. Stranka koja se smatra oštećenom ima pravo na priziv.

Kan. 1690 – Neka sudac drugoga stupnja, uz sudjelovanje branitelja veze i pošto sasluša stranke, odluči na isti način, o kojemu se govori u kan. 1688, treba li presudu potvrditi ili da se radije postupi u parnici po redovitome pravnom putu; u tom slučaju vraća parnicu sudu prvog stupnja.

Čl. 7 – Opće odredbe

Kan. 1691 – § 1. Neka se u presudi upozore stranke na ćudoredne, dapače i na građanske obveze koje možda imaju jedna prema drugoj i prema djeci radi uzdržavanja i odgoja.

§ 2. Parnice za proglašenje ništavosti ženidbe ne mogu se voditi usmenim parničnim postupkom o kojem govore kann. 1656-1670.

§ 3. U ostalome s obzirom na način postupanja trebaju se primijeniti, osim ako se tome protivi narav stvari, kanoni o sudovima općenito i o redovitome parničnom suđenju, uz održavanje posebnih odredaba za parnice o pravnom stanju osoba i za parnice koje se tiču javnoga dobra.

***

Odredba kan. 1679 primjenjivat će se na presude kojima se ženidba proglašava ništavom objavljene nakon dana stupanja na snagu ovog motu proprija.

Ovom se dokumentu pridodaju pravila o načinu postupanja, koja sam smatrao neophodnim za ispravnu i savjesnu primjenu obnovljenog zakona, koji se ima brižljivo primjenjivati radi zaštite dobra vjernika.

Nalažem da ono što sam odredio ovim motu proprijem bude valjano i učinkovito unatoč svakoj protivnoj odredbi, pa makar ona bila vrijedna posebnog spomena.

Povjeravam s povjerenjem zagovoru slavne i blagoslovljene Djevice Marije, Majke milosrđa, i svetih apostola Petra i Pavla djelotvornu provedbu novog ženidbenog postupka.

Dano u Rimu, pri Svetome Petru, 15. kolovoza, na blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije, godine 2015., treće godine moga Pontifikata.

Način postupanja u vodenju parnica ništavosti ženidbe

Treća opća izvanredna skupština Biskupske sinode održana u listopadu 2014. utvrdila je poteškoću vjernika u pristupu crkvenim sudovima. Budući da je biskup, poput dobrog Pastira, dužan ići ususret svojim vjernicima kojima je potrebna osobita pastoralna skrb, uz detaljne odredbe za primjenu ženidbenog postupka, činilo se prikladnim, pri čemu se podrazumijeva suradnja Petrovog nasljednika i biskupâ u širenju poznavanja zakona, ponuditi i neka sredstva kako bi rad sudova odgovarao zahtjevima vjernika, koji traže utvrđivanje istine o postojanju ili nepostojanju vâza njihove neuspjele ženidbe.

Čl. 1 – Biskup, snagom odredbe kan. 383, § 1, je dužan u apostolskom duhu pratiti rastavljene ili razvedene ženidbene drugove, koji su zbog svoje životne situacije možda napustili vjersku praksu. On, dakle sa župnicima (usp. kan. 529, § 1) dijeli pastoralnu skrb za te vjernike u teškoćama.

Čl. 2 – Prethodna ili pastoralna istraga, koja unutar župskih ili biskupijskih struktura obuhvaća rastavljene ili razvedene vjernike koji dvoje o valjanosti svoje ženidbe ili su uvjereni u njenu ništavost, usmjerena je prema upoznavanju njihove situacije i prikupljanju korisnih elemenata za moguću provedbu redovitog ili skraćenog sudskog postupka. Ta će se istraga provoditi u okviru jedinstvenog biskupijskog ženidbenog pastorala.

Čl. 3 – Provedba ove istrage povjerit će se osobama prikladnim po mišljenju mjesnog ordinarija, koje za to posjeduju odgovarajuće kompetencije koje i ne moraju biti isključivo kanonsko-pravne. To su u prvome redu vlastiti župnik ili župnik koji je ženidbene drugove pripremao za sklapanje ženidbe. Ova se savjetodavna zadaća može povjeriti i drugim klericima, posvećenim osobama ili laicima koje odobri mjesni ordinarij.

Jedna ili više biskupija zajedno, prema sadašnjem ustrojstvu, mogu ustanoviti stalno tijelo preko kojeg će se vršiti ova služba te mogu po potrebi sastaviti *Vademecum (Priručnik)* koji će navesti osnovne elemente potrebne za prikladniju provedbu istrage.

Čl. 4 – Pastoralna istraga prikuplja podatke korisne za eventualno pokretanje parnice od strane ženidbenih drugova ili njihova zastupnika pred mjerodavnim sudom. U istrazi valja istražiti jesu li stranke suglasne u traženju ništavosti.

Čl. 5 – Pošto se prikupe svi elementi, ako to stvar zahtijeva, istraga se zaključuje tužbom, koju treba podnijeti mjerodavnom sudu.

Čl. 6 – Budući da se Zakonik kanonskog prava mora primjenjivati u svakom pogledu, uz poštivanje posebnih odredaba, i na ženidbene postupke, imajući na umu kan. 1691, § 3, ovim se pravilima ne želi detaljno opisati postupak u cjelini, već se prije svega želi rasvijetliti glavne zakonodavne novine i dopuniti ih, tamo gdje je potrebno.

Naslov I. – Mjerodavno sudište i sudovi

Čl. 7 – § 1. Naslovi mjerodavnosti o kojima se govori u kan. 1672 su istovrijedni, uz poštovanje koliko je moguće načela blizine suca i stranaka.

§ 2. Suradnjom sudova pak, sukladno kan. 1418, treba osigurati da svatko, bilo stranka ili svjedok, može sudjelovati u postupku uz najmanji trošak.

Čl. 8 – § 1. U biskupijama koje nemaju vlastiti sud, biskup neka se što prije pobrine za izobrazbu, pa makar i putem tečajeva trajnog i stalnog obrazovanja, koje u zajedničkoj namjeri

promiču biskupije ili skupine biskupija i Sveta Stolica, osobâ koje će moći surađivati na sudu na rješavanju ženidbenih parnica.

§ 2. Biskup može odstupiti iz međubiskupijskog suda osnovanog prema odredbi kan. 1423.

Naslov II. – Pravo pobijanja ženidbe

Čl. 9 – Ako ženidbeni drug umre tijekom postupka, prije zaključenja parnice, obustavlja se tijek parnice dok drugi ženidbeni drug ili onaj koga bi se to ticalo ne zatraži njezin nastavak; u tom slučaju zakoniti interes treba dokazati.

Naslov III. – Pokretanje i istraživanje parnice

Čl. 10 – Sudac može dopustiti usmeni zahtjev kad god je stranka spriječena podnijeti tužbu: ipak u tom slučaju neka naloži da bilježnik napismeno sastavi spis koji se treba pročitati stranci i koji ona mora potvrditi, a koji zamjenjuje pisanu tužbu stranke sa svim pravnim učincima.

Čl. 11 – § 1. Tužba se podnosi biskupijskom ili međubiskupijskome sudu koji je odabran prema odredbi kan. 1673, § 2.

§ 2. Smatra se da se ne protivi tužbi tužena stranka koja se prepusti pravednosti suda ili koja, nakon što je po drugi put propisno pozvana, ne odgovori.

Naslov IV. – Presuda, njezino pobijanje i izvršenje

Čl. 12 – Za moralnu sigurnost koju pravo zahtijeva nije dovoljna veoma velika važnost dokaza i pokazatelja, nego se zahtijeva da bude isključena svaka utemeljena i razborita dvojba o zabludi, pravnoj i činjeničnoj, iako se ne isključuje sama mogućnost protivnog.

Čl. 13 – Ako stranka izričito izjavi da odbija bilo kakve obavijesti o parnici, smatra se da se odrekla mogućnosti primiti primjerak presuda. U tom slučaju može joj se pripočeti samo odredbeni dio presude.

Naslov V. – Skraćeni ženidbeni postupak pred biskupom

Čl. 14 – § 1. Od okolnosti koje mogu dopustiti vođenje parnice ništavosti ženidbe u skraćenom obliku postupka prema odredbama kann. 1683-1687, navode se primjerice: nepostojanje vjere koje može proizvesti hinjenu privolu ili zabludu koja određuje volju, kratkoća bračnog suživota, pobačaj učinjen radi sprječavanja rađanja potomstva, ustrajno održavanje izvanbračne veze u vrijeme ili neposredno nakon vjenčanja, zlonamjerno tajenje neplodnosti ili teške zarazne bolesti ili postojanja djece rođene iz prethodne veze ili zatvorske kazne, razlog sklapanja ženidbe koji je potpuno stran bračnome životu ili ženidba sklopljena zbog nepredviđene trudnoće, fizičko nasilje radi iznude privole, nesposobnost služiti se razumom dokazana medicinskom dokumentacijom, itd.

§ 2. Među ispravama koje podupiru tužbu su svi oni medicinski dokumenti koji otklanjaju svaku potrebu provedbe službenog vještačenja.

Čl. 15 – Ako je podnesena tužba radi pokretanja redovitog postupka, ali sudski vikar smatra da se parnica može voditi skraćenim postupkom, on će prilikom pripóčenja tužbe prema

odredbi kan. 1671, § 1, pozvati stranku koja nije potpisala tužbu da sudu priopći namjerava li pridružiti se predanoj tužbi i sudjelovati u postupku. Kada god to bude potrebno, on neka stranku ili stranke koje su potpisale tužbu pozove da čim prije dopune tužbu prema odredbi kan. 1684.

Čl. 16 – Sudski vikar može sebe osobno imenovati istražiteljem; ipak, ako je to moguće, treba imenovati istražitelja iz biskupije iz koje parnica potječe.

Čl. 17 – Prilikom poziva na sud prema kan. 1685, strankama treba priopćiti da, ako ih već nisu priložile tužbi, mogu podnijeti najmanje tri dana prije ispitivanja, pitanja koja žele da se prilikom preslušanja postave strankama ili svjedocima.

Čl. 18 – § 1. Stranke i njihovi odvjetnici mogu nazočiti preslušanju druge stranke i svjedoka, osim ako istražitelj ne smatra da zbog okolnosti stvari ili osoba treba postupiti drugačije.

§ 2. Bilježnik je dužan sastaviti zapisnik s odgovorima stranaka i svjedoka, ali u sažetom obliku i samo obzirom na ono što se odnosi na bit sporne ženidbe.

Čl. 19 – Ako se parnica vodi na međubiskupijskome sudu, presudu izriče biskup mjesta na temelju kojeg je utvrđena mjerodavnost prema odredbi kan. 1672. Ako ih pak ima više, tada treba, ukoliko je moguće, primijeniti načelo blizine između stranaka i suca.

Čl. 20 – § 1. Dijecezanski biskup prema svom razboritom sudu neka odredi način izricanja presude.

§ 2. U presudi, koju u svakom slučaju mora potpisati biskup zajedno s bilježnikom, moraju se ukratko i sustavno obrazložiti razlozi odluke. Presuda se redovnim putem mora dostaviti strankama u roku od mjesec dana od dana odluke.

Naslov VI. – Postupak na temelju isprave

Čl. 21 – Mjerodavni dijecezanski biskup i sudski vikar se određuju sukladno odredbi kan. 1672.